

ဒေါက်တာဘမော်
၏

နိုင်ငံရေးဆောင်ရွက်ချက်များ

သန်းဝင်းလှိုင်[Ⓥ]

ဆရာစံ အရေးတော်ပုံမှ နိုင်ငံရေးလောကသို့.

၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်၏ ထူးခြားသောဖြစ်ရပ်တစ်ခုမှာ တောင်သူလယ်သမားများ က ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးကို လက်နက်စွဲကိုင်တော်လှန် တိုက် ခိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ ။

ဦးစိုးသိမ်း ဂျီစီဘီအေ အဖွဲ့ချုပ်၏ အမှု ဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သော မော်လမြိုင်ခရိုင်၊ ဝံသာနုအသင်းချုပ်ဥက္ကဋ္ဌ ဆရာစံသည် ၁၉၂၉ ခု၊ မတ်လ ၌ ကျင်းပသော တောင်ငူကွန်ဖရင့် ပြီးသည်မှစ၍ နေရပ်သို့ မပြန်တော့ဘဲ သရက်၊ ပြည်၊ သာယာဝတီ၊ အင်းစိန်၊ ဖျာပုံခရိုင် စသည်တို့ကို လှည့်လည်၍ အစိုးရကို လက်နက်ဖြင့် ပုန်ကန်ရန် စီစဉ်နေလေတော့၏။

ဆရာစံသည် ရွှေဘိုခရိုင်၊ မြင်းဝန်ရွာတွင် ခရစ် ၁၈၇၆ ခု၊ အောက်တိုဘာ ၂၄ ရက်၊ အင်္ဂါနေ့၊ ည ၁၀ နာရီ ၅၅ မိနစ်တွင် ဖွားမြင်၍ ငယ်နာမည်မှာ မောင်စံရှားဖြစ်၏။ ရွှေဘိုခရိုင်မှ အောက်ပြည်သို့ စုန်ဆင်းလာ၍ မော်လမြိုင်မြို့၊ နယ်၊ ဘီလူးကျွန်း၊ ကမာမိရွာတွင် ဆေးဆရာအဖြစ်ဖြင့် အသက် အသက်မွေး၏။ မြန်မာဆေးဝါးကုသရာတွင် ကျမ်းကျင့်၏။ ဆေးကုသခြင်းအလုပ်တွင် နာမည်ကြီး၍ တပည့်တပန်း ပေါများ သည့်ပြင် ရောဂါလက္ခဏာကို မည်သို့စစ်ဆေးရမည်၊ မည်ကဲ့သို့ ဆေးဝါးဓာတ်စာတို့ကို ပေးရမည်ဟူသော ကုထုံးအတွက် "လက္ခဏာဆေးကျမ်း" ကိုပင် စီရင် ရေးသားသွားခဲ့၏။ နက္ခတ်ဗေဒင်ဘက်တွင်လည်း ကနောင်တလိုင်းဆရာ တော်ထံ နည်းခံသင်ကြားသည်။ သင်္ကြန်စာများ ကိုပင် ဆရာစံအမည်ဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့ဖူးပေ၏။ ဗေဒင်အခါပေးတွင်လည်း မှန်ကန်သည်ဟု ကျော်ဇော၏။

အင်္ဂါရတ်လုပ်ငန်းကို ဝါသနာထုံသည်။ ဆရာစံသည် အရပ်မြင့်မြင့်၊ ပိန်ပိန်ပါးပါး၊ အသားညိုညို၊ နှာတံပေါ်ပေါ်နှင့် နှုတ်ခမ်းမွေးရေးရေး ရှိ၏။ စကားပြော တရားဟောကောင်းသဖြင့် ဘီလူးကျွန်း၊ ကမာမိတိုက်နယ် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်မှ မော်လမြိုင်ခရိုင်အသင်းချုပ် ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်သို့လည်းကောင်း၊ ဂျီစီဘီအေအမှု ဆောင်အဖြစ်သို့လည်းကောင်း ထင်ရှားလာလေသည်။

ဆရာစံရောက်သော ခရိုင်နယ်များ တွင် ယုံကြည်စိတ်ချရသော သူ များကို ဂဠုန် (က) အဖွဲ့ဝင်နှင့် ဂဠုန် (ခ) အဖွဲ့ဝင်များ အဖြစ် စုရုံး၏။ ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်မှာ ဂဠုန် (က) အဖွဲ့ဝင်များ သည် ရသမျှလက်နက်များ ကို စုရုံး၍ အစိုးရစစ်တပ်များ ကို ပြောက်ကျားစစ်ဖြင့် တိုက် ရမည်။ ဂဠုန် (ခ) အဖွဲ့ဝင်များ မှာ အာဏာဖီဆန်၍ အခွန်မပေးမှု

ကို ခေါင်းဆောင်ရမည့်အပြင် ဂဠုန် (က) အဖွဲ့ဝင်များ ကို စားနပ်ရိက္ခာနှင့် လိုအပ်သော အကူအညီများ ကို တိတိတဆိတ်ထောက်ပံ့ရမည်။ သတင်းပေးရမည် ဟူ၍ ဖြစ်၏ ။ ရောက်ရာဒေသတိုင်းတွင် စေတနာရှိသူများ ထံမှ တော်လှန်ရေးရန်ပုံငွေများ ကို စုဆောင်း၏ ။ ဂဠုန်အဖွဲ့ဝင်တို့ထံမှလည်း လက်မှတ် တစ်စောင်လျှင် နှစ်ကျပ်ကျစီ ထည့်ဝင်စေလျက် ရန်ပုံငွေများ ကို စုဆောင်း လေသည်။

၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ ၁၉၃၃ ခုနှစ်အထိ နှစ်များ သည် မြန်မာပြည် တွင် စပါးဈေး အလွန်ကျဆင်း၍ စီးပွားရေးကျပ်တည်းသော နှစ်များ ဖြစ်သည်။ သာယာဝတီ၊ ပြည်၊ သရက်၊ အင်းစိန်နယ်များ သည် အခွန်မပေးရေး တိုက်ပွဲဝင်နေကြသော ဦးစိုးသိမ်း ဂျီစီဘီအေအဖွဲ့ဝင်များ များ ပြားသည့် နယ်များ ဖြစ်သည့်အတိုင်း အစိုးရက အလွန်ဖိနှိပ်သောကြောင့် အစိုးရကို စိတ်နာနေသော နယ်များ ဖြစ်လေသည်။ ဆရာစံ ခေါင်းဆောင်၍ သူပုန်ထ လျှင် အားပေးရန်အသင့်ရှိသည်ဟု ဆရာစံ သိပြီးဖြစ်လေသည်။ "ကုလား လက်နက်ဖြင့် မသေရ သစ္စာရှိကြ" ဟူသော ဆောင်ပုဒ်ဖြင့် စုရုံးဖွဲ့ထားသော ဂဠုန် (က) အဖွဲ့ဝင်များ အား ဆေးထိုးပေးခဲ့ပြီးနောက် ဂဠုန်တပ်သို့ ဝင်သော ဂဠုန်အဖွဲ့သားများ အတွက် ဆေးအပ်နှင့် ထိုးဆေးများ ကိုလည်း အသင့်ပေးထားခဲ့လေသည်။

ထိုနှစ်တွင် မြန်မာပြည်၏ ဘုရင်ခံ ဆာချားလ်အင်းနစ်သည် ဘီလပ်သို့ မြန်မာပြည်၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲအုပ်ချုပ်ရေးအတွက် ဘီလပ်အစိုးရနှင့် ဆွေးနွေးရန် ခွင့်ပြန်သွားစဉ်တွင် မြန်မာလူမျိုး ဆာဂျော့အမောင်ကြီးအား ခေတ္တဘုရင်ခံအဖြစ်ဖြင့် ခန့်အပ်ခဲ့၏ ။ ခေတ္တဘုရင်ခံ ဆာဂျော့အမောင်ကြီး သည် တိုင်းခန်းလှည့်လည်ရင်း သာယာဝတီနယ်တွင် အစိုးရစစ်တပ်များ က ကျေးရွာများ အား မတရားနှိပ်စက်မှု များ ကို လျှောက်လွှာများ ရေးသား၍ ခေတ္တဘုရင်ခံ ဆာဂျော့အမောင်ကြီးထံသို့ တိုင်တန်းကြ၏ ။

သာယာဝတီ၊ ဒီစကြိုတ်ကောင်စီ၏ နေ့ခွဲပွဲတွင်လည်း ဒီစကြိုတ်ကောင်စီလူကြီးများ က ခေတ္တဘုရင်ခံသို့ ဆက်သသော နေ့ခွဲသြဘာစာတွင် နိုင်ငံပြည်သူတို့ ကြည်ဖြူစွာ မပေးလိုသော သဿ မေမနနှင့် အခွန်ကို ဖျက်သိမ်းပေးသင့်ကြောင်းနှင့် အကြံပေး၏ ။

ခေတ္တဘုရင်ခံ ဆာဂျော့အမောင်ကြီးက "အစိုးရစစ်တပ်များ က ကျေးရွာများ ကို နှိပ်စက်သည်ဟု အစိုးရအား တိုင်တန်းသော လျှောက်လွှာများ ကို ရကြောင်း၊ အခွန်ကောက်မပေးဘဲနေလျှင် ဤသို့ ပင်ခံရလိမ့်မည် ဖြစ်ကြောင်း၊ သဿ မေဓနှင့် လူခွန်ကို အစိုးရက ဖျက်သိမ်းရန် မကြံရွယ်ကြောင်း" ပြန်ကြားပြောဆိုခဲ့၏ ။ ဆာဂျော့အမောင်ကြီး၏ သဿ မေဓအခွန်တော်နှင့် မြေခွန်တော်များ ကို မလျှော့ပေါ့နိုင်ကြောင်း ငြင်းဆိုသည့်စကား ကို ကြားရသောအခါ တောင်သူလယ်သမားတို့အဖို့ "သေမြေကြီး ရှင်ရွှေထီး" ဟူဘိသို့ တော်လှန်ပုန်ကန်ရန် စိတ်နှလုံး ခုံးခုံးချလိုက်ကြလေတော့၏ ။

တစ်ချိန်က မြန်မာနိုင်ငံရေးလောက၌
ထင်ရှားခဲ့သော
အမိပတီကြီး ဒေါက်တာဘမော်
(၁၈၉၃ - ၁၉၇၇)

ထို့နောက် တောင်သူလယ်သမားထုကြီးသည် သာယာဝတီတောင်ပိုင်း၊ ရေတိုက်ရွာမှစတင်၍ ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ် ဒီဇင်ဘာ ၂၂ ရက်တွင် စတင် ၍ ပုန်ကန်ကြလေသည်။ ဆရာစံဦးဆောင်သော တောင်သူလယ်သမား အရေးတော်ပုံမှာ တစ်စတစ်စ ကြီးထွားလာသဖြင့် ယင်းတို့ကို နှိမ်နင်းရန် မြန်မာပြည်အစိုးရက အိန္ဒိယမှ စစ်တပ်ကိုပင် ခေါ်ယူအသုံးပြုရတော့၏ ။ တစ်ဖန် အစိုးရက ဆရာစံအား ဖမ်းဆီးရမိအောင် သတင်းပေးသူကို ဖြစ်စေ၊ ဖမ်းဆီးရမိသူကိုဖြစ်စေ ဆုငွေ ၅၀၀၀/- ပေးမည်ဟု

ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၀၀၀၀/- (တစ်သောင်းကျပ်) အထိ ပေးမည်ဟု ထပ်မံ ကြော်ငြာခဲ့ပြန်သည်။

ဆရာစံနှင့် ဂဠုန်တပ်ဖွဲ့ဝင်များ သည် အစိုးရစစ်တပ်များ နှင့် အကြိမ်ကြိမ် တိုက်ပွဲဖြစ်ပွားကာ လက်နက်အင်အား မမျှသဖြင့် ထိုးစစ်ကို ရှောင်ရှား၍ သာယာဝတီဥက္ကံ အရှေ့ဘက်ရှိ တောင်ညိုစခန်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရသည်။ ယင်းနောက် ဆရာစံသည် လက်နက်အင်အား လူသူစုစုဆောင်းရန် အတွက် သာယာဝတီမှ ရန်ကုန်သို့လည်းကောင်း၊ ရန်ကုန်မှ မန္တလေးသို့ လည်းကောင်း၊ မန္တလေးမှ အမရပူရသို့လည်းကောင်း ရဟန်းဝတ်ဖြင့် စုံထောက်များ အကြားမှ လွတ်မြောက်ထွက်ပြေးသွားလေသည်။ တောင်မြို့ (အမရပူရ) မှ ရှမ်းပြည်နယ်တောင်ပိုင်း၊ ရပ်စောက်နယ်နှင့် မြောက်ပိုင်း ရှမ်းပြည်နယ် သီပေါနယ်ခြား ဒုဌာန (မြစ်ငယ်)ကမ်းပါးရှိ ကျောက်ထပ်ကျောက်ဂူသို့ ပြောင်းရွှေ့နေပြီးလျှင် ဆရာစံသည် ရှမ်းပြည်နယ်ရှိ မျိုးချစ်အင်အားစုကို စည်းရုံးနေခဲ့သည်။

ထိုစဉ်အတွင်း သီပေါနယ်ပုလိပ်အဖွဲ့ (ရှမ်းဘော်လံဒီယာတပ်ဖွဲ့) လားရှိုးမြို့ နယ်ခြားစစ်တပ်မှ တပ်စိတ်တို့ပူးပေါင်း၍ (သတင်းအရ) ဆရာစံ ၏ ကျောက်ဂူစခန်းကို ပိုင်းဝန်းတိုက်ခိုက်ရာ ဂဠုန်တပ်သားအချို့ကျဆုံး၍ အချို့ဖမ်းဆီးခြင်းခံရ၏ ။ ဆရာစံနှင့် နောက်လိုက်အချို့သည် ဤတိုက်ပွဲတွင် လွတ်မြောက်သွား၍ သုံးရက်အကြာ ၁၉၃၁ ခု၊ ဩဂုတ်လ ၂ ရက် တနင်္ဂနွေနေ့ ည ၃ နာရီအချိန် သီပေါသုံးဆယ်နယ် ကုလားခွဲခိုင် ဟိုခိုရွာ အနီး တောထဲတွင် ဆရာစံနှင့် နောက်လိုက်များ သည်စခန်းချ၍ ထမင်း ချက်ပြုတ်နေစဉ် မိုင်းတုံမြို့ ဌာနအုပ်ဦးဟန်နှင့် သုံးဆယ်နယ်အရာရှိများ၊ ခိုင်နယ်အမှု ထမ်းများ ပါ ပိုင်း၍ ဖမ်းဆီးရာ ဆရာစံနှင့် တပည့်ငါးဦးတို့ကို ဖမ်းမိလေတော့သည်။

ဆရာစံကို နောင်ချီအရပ်တွင် တစ်ရက်ထားပြီးလျှင် ၁၉၃၁ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ် ၄ ရက်နေ့တွင် သီပေါအချုပ်ထောင်သို့ ပို့၏ ။ သီပေါအချုပ်ထောင် တွင် ၂၅ ရက်မျှ ချုပ်ထားပြီးမှ အစောင့်အကြပ် အများ အပြားဖြင့် သာယာဝတီထောင်သို့ ပို့လိုက်လေသည်။ သာယာဝတီထောင်တွင် တရားဝန်ကြီး ဆာဂျန်ကန်းလစ်၊ မစ္စတာဒါဂုဒ်နှင့် ဦးဘဦး (နောင် နိုင်ငံတော်သမ္မတ ဒေါက်တာဘဦး) တို့အား အထူးခုံရုံး တရားသူကြီးများ အဖြစ်

ခန့်ထားပြီးလျှင် အမှု ကို စတင်စစ်ဆေး၏ ။

တောင်သူလယ်သမားခေါင်းဆောင်ကြီး ဆရာစံ၏ အမှု ကို ခုခံ လျှောက်ထားရန် လိုက်ပါဆောင်ရွက်ကြသည့် ရှေ့နေများ မှာ ဒေါက်တာ ဘမော်၊ သာယာဝတီဦးပု၊ ဦးထွန်းအောင်ကျော်၊ ဦးကျော်ဒင်၊ သခင်မြ၊ သခင်စိမ်း၊ ဦးချစ်ညွန့်၊ ဦးဘရှိန်၊ ဦးသူငယ်တို့ ဖြစ်သည်။ ဆရာစံ၏ အမှု ကို ၁၉၃၁၊ ဩဂုတ် ၂၀ တွင် စတင်စစ်ဆေးမည်ဖြစ်ရာ ဒေါက်တာဘမော်၊ သာယာဝတီဦးပု၊ ဝတ်လုံတော်ရ ဦးထွန်းအောင်ကျော်တို့က ဆရာစံအမှု ကို မစစ်ဆေးမီ အရောက် ကြိုတင်၍ ဩဂုတ်လ ၁၈ ရက်တွင် သာယာဝတီ ထောင်ကြီး၌ ဆရာစံနှင့် တွေ့ဆုံကြ၍ အမှု အကျိုးအကြောင်းကို ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ယင်းတို့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြပြီးနောက် ဆရာစံဘက်မှ ရှေ့နေ လိုက်မည့်သူများ ဖြစ်သည့် ဒေါက်တာဘမော်၊ သာယာဝတီဦးပု၊ ဝတ်လုံတော်ရဦးထွန်းအောင်ကျော်တို့က ဆရာစံ၏ အမှု ကို ၁၉၃၁၊ ဩဂုတ် ၂၀ တွင် သာယာဝတီရုံး၌ စစ်ဆေးခြင်းမပြုဘဲ ရန်ကုန်ဟိုက်ကုတ် (High Court) လွှတ်တော်တရားရုံး၌ စစ်ဆေးခြင်းပြုရန် လျှောက်လွှာ တင်သွင်းကြ၏ ။ သို့ရာတွင် ရုံးပြောင်းပေးရန် လျှောက်ထားခြင်းမှာ အကြောင်းမလုံ လောက်ဟုဆိုကာ လျှောက်လွှာကို ပယ်ချလိုက်လေသည်။

ဆရာစံ၏ အမှု ကို ရုံးတင်စစ်ဆေးရာတွင် တရားလိုအဖြစ် ရာဇဝတ်ဝန်ကြီး ဦးအုန်းကျော် (တီဒီအမ်) က ဆောင်ရွက်ပြီး ဆရာစံအား စစ်စခန်းကြီးပြုလုပ်၍ ဂျော့ဘုရင်မင်းမြတ်အား တိုက်ခိုက်မှု ၊ လက်နက်များ လုယူမှု ၊ လူများ သေကြေပျက်စီးမှု ၊ လူရောငွေပါ လက်နက်မကျန် စုဆောင်းခြင်းများ ပြုလုပ်၍ အိန္ဒိယရာဇသတ်ကျင့်ထုံးပုဒ်မ ၁၂၀ - ၁၂၁ (က) နှင့် ၁၂၂ အရ ကျူးလွန်ကြောင်း စွဲချက်တင်ခဲ့သည်။ အထက်ပါစွပ်စွဲချက်များ ကို ကြားနာပြီးနောက် ခုံရုံး၏ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သူ တရားဝန်ကြီး မစ္စတာကန်းလစ် (Mr. Cunliffe)) က ၁၉၃၁၊ ဩဂုတ်လ ၂၈ တွင် ဆရာစံအား ကြိုး ပေးရန် အမိန့်ချမှတ်လိုက်လေသည်။

ဆရာစံသည် ခုံရုံး၏ စီရင်ချက်ကို မကျေနပ်၍ ဟိုက်ကုတ်လွှတ်တော်တွင် အယူခံဝင်သည်။ ဆရာစံ၏ အမှု ကို ၁၉၃၁ စက်တင်ဘာ ၁၈ တွင် စစ်ဆေးရာ

အစိုးရဝတ်လုံတော်ရ မစ္စတာအဂ္ဂါး (Mr. Eggar) က လိုက်ပါဆောင်ရွက်၍ ဆရာစံဘက်မှ ဒေါက်တာဘမော်က ပြန်ကြားဖြေ ရှင်း လျှောက်လဲသည်။ ဒေါက်တာဘမော်က ပုဒ်မ ၁၂၀ - ၁၂၁ သဘော မသက်ရောက်ကြောင်း လူစုလူဝေးနှင့် ဖီဆန်မှု ပြုလုပ်ခြင်းအတွက် သူပုန်မှု အတွက် မစ္စဆိုနိုင်ကြောင်း အခါအားလျော်စွာ ချေပပြောဆိုခဲ့သည်။ထို့ ပြင် ဒေါက်တာဘမော်က ဆရာစံ၏ ရည်ရွယ်ချက်သည် ဗိုမီနီယံ (ဗိုမီနီယံ - ion) ဟုမီးရူး Home Rule) နှင့် အိန္ဒိယပြည်မှ မခွဲခွာရန်ဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာပြည်ကို ပြန်လည်ရယူရန် မဟုတ်ကြောင်း လျှောက်ထားခဲ့သည်။ ဟိုက်ကုတ်တွင် အယူခံဝင်သော ဆရာစံအမှု ကို ၁၉၃၁ စက်တင်ဘာ ၂၉ တွင် အပယ်ချခံရပြီးနောက် ဥပဒေပြုကောင်စီမှ ပရီဗီကောင်စီ (Privy Council) ခေါ် ဘုရင့်အတိုင်ပင်ခံကောင်စီသို့ တင်သွင်းရန် ရည်ရွယ် ကြောင်း ကြားသိခဲ့ရသဖြင့် "ကြိုး ပေးခြင်း" ကို ဆိုင်းငံ့ထားလေသည်။

ဆရာစံအား ကြိုး မပေးမီ ဒေါက်တာဘမော်နှင့် သာယာဝတီဦးပုတိုးက ထုချေလွှာ တင်သွင်းခဲ့သည်။ သို့သော် နယ်ချဲ့ဆန့်ကျင်ရေး၊ နိုင်ငံတော် လွတ်မြောက်ရေးအတွက် တိုက်ခိုက်ခဲ့သော တောင်သူလယ်သမားခေါင်း ဆောင်ကြီး ဆရာစံကို ၁၉၃၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ကြိုးပေး ကွပ်မျက်ခဲ့ကြသည်။

ဒေါက်တာဘမော်သည်ဆရာစံ၏ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ဆရာစံ ဘက်မှ ဝတ်လုံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရာမှ တဟုန်ထိုး လူသိများ လာခဲ့သည်။ ဒေါက်တာဘမော်၏ ဆရာစံဘက်မှ ရဲရဲရင့်ရင့် ခုခံလျှောက်လဲချက်များ ကို ဗြိတိသျှတရားဝန်ကြီးချုပ် အာသာပေချ (Sir Arthur Page) ကိုယ်တိုင် ကြားနာခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးကို ထိပါးလာလျှင် မည်သူ့ကိုဖြစ်စေ၊ အဆုံးစွန်သော အပြစ်ပေးမှု ကို ပြုမည့်အကြောင်း ပြသသည့်အနေဖြင့် ဆရာစံအား ကြိုးပေးကွပ်မျက်ခဲ့သည့်အတွက် ဒေါက်တာဘမော်သည် ဆရာစံအား ကြိုး ပေးခြင်း မကာကွယ်နိုင်သော်လည်း ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေး စနစ်၏ မှားယွင်းသော လူမဆန်သော လုပ်ရပ်များ ကို ပြည်သူလူထု သိရှိအောင် ဖော်ထုတ်ပြနိုင်ခဲ့သည်။

ဒေါက်တာဘမော်သည် ဆရာစံအား ရုံးတင်စစ်ဆေးနေချိန်အတွင်း တောင်သူလယ်သမားများ ၏ ဆိုးရွားသော အခြေအနေများ ကို အမှန်အတိုင်း

သိမြင်ခဲ့ရသည်။ ထောင်ပေါင်းများစွာ သော တောင်သူလယ်သမားများသည် အစိုးရကို တော်လှန်တိုက်ခိုက်သော ဥပဒေဖြင့် အရေးယူခံရသည်။ သို့သော် ထိုတောင်သူလယ်သမားများ အနေဖြင့် ထိုဥပဒေကို နားမလည်ခဲ့ပေ။ အခွန်တော်ကို အချိန်မီပေးနိုင်ပါက ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်သော ပစ္စည်းများကို ရောင်းချခြင်း၊ သိမ်းယူခံရခြင်း၊ အိမ်နှင့်ရွာများကို ဖျက်ဆီးခံရခြင်း၊ ပြင်းပြသော နေရောင်အောက်တွင် ထမင်းမကျေး၊ ရေမတိုက်ဘဲ နေ့စဉ်ရက်ဆက် ထားရှိခြင်းတို့ကြောင့်သာ မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်၍ တောင်သူလယ်သမား အရေးတော်ပုံကြီး ပေါ်ပေါက်လာရခြင်း ဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်သူ အစိုးရကို တော်လှန်တိုက်ခိုက်၍ အရေးယူသည်ဟုဆိုသော်လည်း အမှန်စင်စစ်မှာ မူ ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ ရက်စက်ယုတ်မာမှု များကြောင့်သာ မခံမရပ်နိုင်ဖြစ်၍ တောင်သူလယ်သမားများ၏ လက်နက်စွဲကိုင်တော်လှန်မှုကို ဦးတည်စေခဲ့ခြင်းဖြစ်သည့်အကြောင်း ဗြိတိသျှအစိုးရကို ဒေါက်တာဘမော် တင်ပြခဲ့သော်လည်း အချည်းနှီးသာလျှင် ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

ဒေါက်တာဘမော်သည် ဆရာစံအား ကြိုးပေးသည့်နေ့မှစ၍ တော်လှန်ရေး ခေါင်းဆောင်ကြီးကြီး စားခဲ့သည့် လူခွန်နှင့် သဿ မေခွန်လျှော့ရေးကိစ္စများကို ဖြစ်အောင်လုပ်မည်ဟု သန္နိဌာန်ချထားခဲ့သည်။ ဒေါက်တာဘမော် နိုင်ငံရေးလောကအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခဲ့သောအချိန်တွင် ဆရာစံ၏ ဝတ်လုံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရာမှ ရရှိသော ဥပဒေဆိုင်ရာ အတွေ့အကြုံများသည် ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်၏ ဆိုးညစ်မှုများကို ဥပဒေဘောင်အတွင်းမှ တိုက်ဖျက်ရာတွင် များစွာ အကျိုးရှိခဲ့သည်။

BREAKTHROUGH IN BURMA

Memoirs of a Revolution, 1939-1946

Ba Maw

Yale University Press, New Haven and London, 1968

ကျောက်တံတိုင်းရွာ၊ တိုင်းရင်း အစိုးရအဖွဲ့ဝင်များနှင့်အတူ
ဒေါက်တာဘမော်၊ သခင်မြ၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၊
ဒေါက်တာသိန်းမောင်၊ ဗန္ဓုလဦးစိန်တို့အား အတူတူတွေ့ရစဉ်

(ဝဲ မှ ယာ)

ဒေါက်တာဘမော်၊ သခင်မြ၊ ဒေါက်တာသိန်းမောင်၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း

ဂျပန်ခေတ် ဒေါက်တာဘမော်ပုံစံဖြင့် ထုတ်ဝေသော
တစ်ရာတန် ငွေစက္ကူ

ဂျပန်အာဏာလုပ်မျှားနှင့်အတူ
ဒေါက်တာဘမော်၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၊တို့အား အတူတွေ့ရစဉ်

စစ်သမိုင်းပြတိုက်၊ ဧရာဝတီတိုက်၌ သုတေသနပြုနေစဉ်

၁၉၄၃ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၂ ရက်၊ တိုက်ပွဲပြီး၍ ကုမ္ပဏီသုရင် တီရိုဟိုတို၏
တက်နေဝန်ထမ်းနှင့် စလွယ်ချီးမြှင့်ခံရပြီးနောက် သင်္ဃန်း၊
ဒေါက်တာသိန်းမောင်၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့နှင့်အတူ တွေ့ရစဉ်

ကုမ္ပဏီအစိုးရအဖွဲ့ဝင်များနှင့်အတူ
အာရှတိုက် ခေါင်းဆောင်များ

ဂျပန်ပေးသည့် လွတ်လပ်သည့် မြန်မာပြည်၏ လွတ်လပ်ရေးနေ့ အခမ်းအနားအကြောင်းနှင့်
 နိုင်ငံတော် အဓိပတိကြီး ဒေါက်တာဘမော်ကို
 ဂျပန်သတင်းစာနှင့် ဖော်ပြထားစဉ်

အမိပတိကြီး ခေါက်တာဘမော်အား
ဗုဒ္ဓစစ်ဝတ်နဲ့ဖြင့် တွေ့မြင်ရစဉ်

အလုပ်စာရင်း တွေ့ရသော ဒေါက်တာဘမော်

ဒေါက်တာဘမော် မိသားစု

မကွယ်လွန်မီ တစ်နှစ်အလို ခန့်ခြင်သူ ဒေါ်ခင်မမော်နှင့်အတူ
ဒေါက်တာဘမော်အား တွေ့ရစဉ်

မညာရေးဝန်ကြီးဘဝက
ဖေါက်တာဘမော်

နိုင်ငံတော်အဓိပတိကြီးဟု တစ်ချိန်က ကျော်ကြားခဲ့သော
ဒေါက်တာဘမော်အား ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ်က တွေ့ရစဉ်

လှပန်ခေတ် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအဖွဲ့ဝင်များ

ဒေါက်တာဘမော်သည် သူ သန္နိဌာန်ချထားခဲ့သည့်အတိုင်း သာယာဝတီ အရေးတော်ပုံကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ အခါအခွင့်သင့်လျှင် သင့်သလို ကိုလိုနီစနစ်၏ မှာ :ယွင်းသော လူမဆန်သော အုပ်ချုပ်မှု ကြောင့် ပေါ်ပေါက် လာရခြင်းဖြစ်သည်ကို ဖော်ထုတ်ရန် ကြိုး စားခဲ့သည်။ ၁၉၃၃ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်အစည်းအဝေး၌ မြောင်းမြအမတ်ဦးသာကျော်က သာယာဝတီ အရေးတော်ပုံကြီး ပေါ်ပေါက်လာရသည့် အကြောင်းရင်းကို ရှာရန်အတွက် မင်းတိုင်ပင်အမတ်များ ပါသော ကော်မီတီခန့် ရန် အစိုးရအား အကြံပေးကြောင်း အဆိုတင်ခဲ့သည်။ အချို့က ကော်မီတီဖွဲ့ရန်မလိုကြောင်း ကန့်ကွက်ကြလေသည်။ ထိုအချိန်က အမတ်ဖြစ်နေသော ဒေါက်တာဘမော်က -

"ကျုပ်တို့ဟာ ရွာတွေကို ကိုယ်တိုင်ဆင်းကြည့်ကြရမယ်။ ဆရာစံ လှုံ့ဆော်လို့ အရပ်ရပ်မှာ ပုန်ကန်မှု ဖြစ်တယ်ဆိုတာ လတ်တလောကိစ္စပါ။ ဆရာစံ ဘာကြောင့်လှုံ့ဆော်စည်းရုံးနိုင်သလဲ။ ဆရာစံ စည်းရုံးနိုင်လောက်အောင် လူတွေ ဘာခံစားနေကြရသလဲ။ ဆိုင်ရာဒေသတွေမှာ စောစောက တည်းက ဘယ်လိုလူမှု ရေး၊ စီးပွားရေးအခြေအနေတွေ ဖြစ်ပေါ်နေသလဲ။ အဲဒီ အခြေခံအချက်တွေကို တကယ်သိဖို့ အတွင်းဝန်ကြီးရုံး၊ ဟိုက်ကုတ်ရုံးက လူတွေ အရေးတကြီးထားနေတဲ့ ဖိုင်တွဲမှတ်တမ်းတွေကိုသာမကသူပုန်ထနေတဲ့ ဒေသများ ကို ဆင်းကြည့်မှဖြစ်တော့မယ်"

စသည်ဖြင့် အဆိုကို ထောက်ခံပြောဆိုခဲ့လေသည်။

ဒေါက်တာဘမော်သည် တောင်သူလယ်သမားခေါင်းဆောင်ကြီး ဆရာစံဘက်မှ ရဲဝံ့စွာ ကာကွယ်နိုင်ခဲ့ခြင်းသည် နိုင်ငံရေးလောကအတွင်း ဝင်ရောက်ရန် တွန်းအားသဖွယ် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ ဒေါက်တာ ဘမော်သည် ၂၀ ရာစု ပထမနှစ် ၅၀မြန်မာနိုင်ငံရေးလောကတွင် ပထမ ဆုံးသော ပါရဂူဘွဲ့ရ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး ဖြစ်လာခဲ့ပေသည်။

ဘမျိုးဘိုးတူ

(က)

ဒေါက်တာဘမော်ကို ၁၈၉၃ ခု၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၈ ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် မအူပင်မြို့ ၌ အဖဦးကျေး (ဦးမောင်မောင်ကျေး)၊ အမိ ဒေါ်သိန်းတင် တို့မှ ဖွားမြင်ခဲ့သည်။ မွေးချင်းနှစ်ယောက်တွင် အငယ်ဖြစ်သည်။ အစ်ကို ကြီးမှာ နောင်တွင် ဥပဒေပါရဂူနှင့် အင်္ဂလိပ်-မြန်မာအဘိဓာန် (The University English - Burmese Dictionary) ကျမ်းပြုပညာရှင် တစ်ဦးအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့သော ဒေါက်တာဘဟန် (၁၈၉၀ - ၁၉၆၉) ဖြစ်သည်။ ဒေါက်တာဘဟန်သည် မြန်မာတိုင်းရင်းသားများ ထံမှ အင်္ဂလန်၊ ပြင်သစ်၊ ဂျာမနီတက္ကသိုလ်များ ၌ ပညာဆည်းပူးကာ ဝီအိပ်ချ်ဗီပါရဂူ ဘွဲ့နှင့် စာပေပါရဂူဒီလစ် နှစ်မျိုးလုံးရခဲ့သူများ တွင် ပထမဆုံးဖြစ်ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှလည်း ဂုဏ်ထူးဆောင်ဥပဒေပါရဂူ အယ်လ်အယ်လ်ဒီဘွဲ့ (LLD)) ချီးမြှင့်ခံရသည့်သူ ဖြစ်သည်။

ဒေါက်တာဘမော်၏ ဖခင် ဦးကျေးသည် သာသနာပြုဆရာကြီး ဒေါက်တာမှတ် (Dr. Mark) ဒေါ် ဆရာမ တကြီး၏ တပည့်ရင်းတစ်ဦး ဖြစ်ပြီး မန္တလေးသံတံကျောင်းတွင် မင်းတုန်းမင်း၏ သားတော် မင်းညီမင်းသားများ နှင့်အတူ ပညာသင်ကြားခဲ့ရသူ ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ဆရာမ တကြီး၏ ဒေါ်ဆောင်လာမှု ဖြင့် မန္တလေးနန်းတွင်းသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ မင်းတုန်းမင်းနှင့် သီပေါမင်းလက်ထက်တွင် မင်းမှု ထမ်းခဲ့သူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဦးကျေးသည် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး လက်ထက်တွင် အနောက်ဥရောပနိုင်ငံများသို့ စေလွှတ်ရာတွင် ဦးကျေးသည် ကင်းဝန် မင်းကြီးနှင့်အတူ လိုက်ပါသွားရသူ တစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။ အနောက် နိုင်ငံမှအပြန်တွင် မအူပင်သို့ ဒေါ်သိန်းတင်နှင့် အိမ်ထောင်ပြုခဲ့ရာ (ဘဟန် နှင့် ဘမော်) သားနှစ်ယောက်ကို ထွန်းကားခဲ့သည်။ ဒေါက်တာဘမော်၏ ဖခင် ဦးကျေးသည် မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်သူတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှတို့ အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပြီးနောက် ဦးကျေးသည် လူသူ စုဆောင်း၍ အင်္ဂလိပ်ကို တော်လှန်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။ ဦးကျေး၏ တော်လှန်တိုက်ခိုက်မှု မအောင်မြင်ဘဲ လျင်မြန်စွာ

ချေမှုန်းခံခဲ့ရသည်။ ဦးကျေးအား ဖမ်းဆီးပြီးနောက် ဦးကျေးနှင့် သူ၏ ဇနီးပိုင်ဆိုင်သော မြေယာများ၊ အဖိုးတန်ပစ္စည်းများ ကို ဖြတ်သူအစိုးရက သိမ်းယူခဲ့သည်။ ဦးကျေးကို အင်္ဂလိပ်အစိုးရက ကြိုး မိန့်ပေးခဲ့သော်လည်း ဦးကျေး၏ ဆရာ ခရစ်ယာန် ဘုန်းတော်ကြီး ဒေါက်တာမှတ် (Dr. Mark) ၏ မေတ္တာရပ်ခံမှု ဖြင့် ကြိုး မိန့်မှ လွတ်မြောက်ခဲ့ရသည်။ ဦးကျေးသည် ယိုးဒယား (ထိုင်း) နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သွားခဲ့ပြီးနောက် အိမ်ထောင်သစ် ထူထောင်ခဲ့သည်။

ဒေါက်တာဘမော်နှင့် ကြွယ်ယာတော် ဒေါ်မင်မမမော်

ဖခင်နှင့် ထပ်မံမတွေ့တော့ဘဲ မောင်ဘမော်သည် ၎င်း၏ အစ်ကို မောင်ဘဟန်ကဲ့သို့ပင် ရန်ကုန်မြို့ရှိ စိန်ပေါလ်ကျောင်း (St.Paul School) (ယခု အထက ၆ ဗိုလ်တထောင်) တွင် မိဘမဲ့ကလေးတစ်ယောက်သဖွယ် ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစား နေထိုင်ခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်က စိန်ပေါလ်ကျောင်းတွင် လာရောက်နေထိုင်သူများ ကို သုံးမျိုးသုံးစား ခွဲခြားသည်။ ပထမအမျိုး အစားမှာ မိဘမဲ့ကျောင်းသားအဖြစ် လာရောက်နေသူများ၊ ထိုသူများ ကို အစားအစာ၊ အဝတ်အစားနှင့် ပညာသင်စရိတ် အခမဲ့ စီမံပေးထားသည်။ ဒုတိယအမျိုးအစားမှာ ကုန်ကျစရိတ်အားလုံးအတွက် ပုံမှန်လခပေး၍ နေထိုင်ကြသူများ နှင့်

တတိယအမျိုးအစားမှာ ကုန်ကျစရိတ်အားလုံးအတွက် လခအများ ဆုံးပေး၍ နေထိုင်သော အထူးလခပေး ကျောင်းအိပ်ကျောင်းစားများ ဖြစ်ကြသည်။ ဒေါက်တာဘမော်၏ မိခင် ဒေါ်သိန်းတင်သည် သူမ၏ အစ်မဖြစ်သူ၏ တိုက်တွန်းမှု ဖြင့် ရိုမန်ကက်သလစ် ဘာသာဝင်အဖြစ် ကူးပြောင်းသွားခဲ့သည်။ သူမကိုယ်တိုင် ရိုမန်ကက်သလစ် ဘာသာဝင် ဖြစ်လာပြီးနောက် သားဖြစ်သူ မောင်ဘမော်အား ရိုမန်ကက်သလစ်ဘာသာဝင် အဖြစ် ကူးပြောင်းစေခဲ့သည်။

စိန်.ပေါလ်ကျောင်းတွင်လာရောက် ကျောင်းတက်သူများ မှာ အင်္ဂလိပ်-ဗမာ ကပြား ကျောင်းသားများ ဖြစ်ကြသည်။ ဒေါက်တာဘမော်အား အမေရိကန်သွေး (သို့မဟုတ်) ဥရောပသွေးပါသူဟု စွပ်စွဲပြောဆိုကြသည်။ ထိုသို့ ပြောဆိုကြခြင်းမှာ ဒေါက်တာဘမော်နှင့် ဒေါက်တာဘဟန်တို့ထံ မကြာခဏ လာရောက်လည်ပတ်လေ့ရှိသော အမေရိကန်လူမျိုး တစ်ဦးဖြစ်သူ သက်ဂျူး ယက်စ် (Thaddeus) ဆိုသူကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဒေါက်တာဘမော်နှင့် ဒေါက်တာဘဟန်တို့၏ အသားအရေမှာ လည်း အင်္ဂလိပ် - ဗမာကပြားနှင့် တူနေသောကြောင့် ဖြစ်၏ ။ သို့သော် ဒေါက်တာဘမော်၏ မိခင် ဒေါ်သိန်းတင်နှင့် ဖခင်ဦးကျော်တို့မှာ မွန်လူမျိုးများ သာ ဖြစ်သည်။

ဒေါက်တာဘမော်သည် ပညာရေးကို တစိုက်မတ်မတ် ကြိုး စားလာခဲ့ရာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပညာအတတ်ဆုံးလူများ ထဲတွင် တစ်ယောက်အပါ အဝင် ဖြစ်လာသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ဒေါက်တာ ဘမော် သည် ၁၉၁၃ ခုတွင် ရန်ကုန်ကောလိပ်မှ ဝိဇ္ဇာ (B.A) ဘွဲ့ရရှိခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က ရန်ကုန်ကောလိပ်ကို တက္ကသိုလ်အဖြစ် မထားရှိသေးဘဲ ကာလကတ္တားတက္ကသိုလ်၏ လက်အောက်ခံအဖြစ်သာ ထားရှိခဲ့သည်။ ကာလကတ္တားတက္ကသိုလ်မှ စာမေးပွဲများ ကျင်းပ၍ ဘွဲ့များ ပေးအပ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရန်ကုန်ကောလိပ်တွင် သင်ယူရန် ဘာသာတွဲ များ ကို သီးသန့် သတ်မှတ်ထားသည်ဖြစ်ရာ ဒေါက်တာဘမော်သည် သင်္ချာဘာသာရပ်ကို ဘာသာရပ်တစ်ခုခုအဖြစ် သင်ယူခဲ့ရသည်။ ဒေါက်တာဘမော်သည် သင်္ချာ ဘာသာရပ်တွင် အားနည်းသောကြောင့် ၁၉၁၂ ခု၊ ဝိဇ္ဇာစာမေးပွဲတွင် စာမေးပွဲ ကျရှုံးခဲ့ရသည်။ ထို့အပြင်

၁၉၁၃ ရောက်သောအခါ သင်္ချာဘာသာရပ် တွင် အမှတ်နည်းခဲ့သောကြောင့် ဂုဏ်ထူးတန်း ဒုတိယအဆင့်ဖြင့်သာ အောင်မြင်ခဲ့သည်။

သို့သော် ဒေါက်တာဘမော်၏ စာကြိုး စားမှု၊ ပညာရည်ထူးချွန်မှု တို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရသူ ရှားပါးချိန် ၁၉၁၇ ခုနှစ်၌ မဟာဝိဇ္ဇာ(M.A) ဘွဲ့ရရှိခဲ့သောကြောင့် သူ၏ ပညာဂုဏ်သတင်းမှာ အထူးထင်ပေါ်ကျော်ကြားခဲ့သည်။ ဒေါက်တာဘမော်သည် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရပြီးနောက် ရန်ကုန်မြို့၊ ကော်မရှင်နာလမ်း (မင်းရဲကျော်စွာ လမ်း) ရှိ အစိုးရ အထက်တန်းကျောင်းတွင် ကျောင်းဆရာအဖြစ် ဝင်ရောက် အမှု ထမ်းခဲ့ သည်။ အဆိုပါ အစိုးရအထက်တန်းကျောင်းတွင် ကျောင်းဆရာအဖြစ် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်နေချိန်တွင် ထိုအထက်တန်းကျောင်း၏ ကျောင်းအုပ်ဆရာ ကြီးမှာ အင်္ဂလိပ်လူမျိုး မစ္စတာဘောလ်ဒွင်း (Mr. Baldwin) ဆိုသူ ဖြစ် သည်။ မစ္စတာဘောလ်ဒွင်းက တစ်နေ့တွင် ဒေါက်တာဘမော်အား ကျောင်းအလာ နောက်ကျသည့်အတွက် အပြစ်တင်စကား ပြောဆိုခဲ့သည်။ ဒေါက်တာဘမော်က "မိမိကျောင်းသို့ရောက်ချိန်မှာ အချိန်မှန်ဖြစ်ကြောင်း၊ ကျောင်းရှိနာရီမှာ မြန်နေခြင်းသာဖြစ်ကြောင်း" ပြောဆိုခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ် ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီးက "ကျောင်းသို့လာချိန်မှာ ကျောင်းရှိ နာရီအချိန် အတိုင်းသာ ဖြစ်ရမည်" ဟု မာမာထန်ထန် ပြောဆိုခဲ့ရာ ဒေါက်တာဘမော် သည် ထိုအစိုးရအထက်တန်းကျောင်းမှ အလုပ်ထွက်ခဲ့လေသည်။

အစိုးရအထက်တန်းကျောင်းမှ ကျောင်းဆရာအဖြစ် နုတ်ထွက်ခဲ့ပြီး နောက် ဒေါက်တာဘမော်သည် ၁၉၂၀ ကျောင်းသားသပိတ်ကြီး မဖြစ်မီ ရန်ကုန်ကောလိပ် အင်္ဂလိပ်စာဌာနတွင် ပထမဆုံး မြန်မာလူမျိုးကထိက အဖြစ် စတင်၍ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့်ရရှိခဲ့လေသည်။ ဒေါက်တာဘမော်သည် ရန်ကုန်ကောလိပ်တွင် ကထိအဖြစ် စတင်၍ တာဝန်ထမ်းဆောင်ခွင့် ရရှိခဲ့လေသည်။ ဒေါက်တာဘမော်သည် ရန်ကုန်ကောလိပ်တွင် ကထိက အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေချိန်အတွင်းကျောင်းသားများ အား အင်္ဂလိပ် စာပေပို့ချရာ၌ ထူးချွန်လေသည်။ ထိုအချိန်က အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားကို ကောင်းစွာ ရေးနိုင်၊ ပြောနိုင်လျှင်ပင် "သူက အင်္ဂလိပ်စာကို ဒေါက်တာ ဘမော်လိုပဲ ရေးနိုင်၊

ပြောနိုင်တာ" ဟု မှတ်ချက်ချခဲ့ရသည်အထိ ထူးချွန်ခဲ့သည်။

ဒေါက်တာဘမော်သည် ပညာရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ရည်မှန်းချက် မြင့်မားသူဖြစ်သည်နှင့်အညီ ပညာဆက်လက်သင်ယူရန်အတွက် ၁၉၂၁ ခု၊ ဇန်နဝါရီတွင် ကိန်းဘရစ်ယူနီဗာစီတီ (Cambridge University) သို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ ကိန်းဘရစ်ယူနီဗာစီတီမဟာ ဝိဇ္ဇာ (သုတေသန) ဘွဲ့သည် ကာလကတ္တားတက္ကသိုလ်မှ ပေးအပ်သော မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ထက် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိကြောင်းသိရ၍ ၂ နှစ်တက်ရသော ဝိဇ္ဇာဘွဲ့သင်တန်းသို့ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ သုတေသနပြုဝိဇ္ဇာဘွဲ့သင်တန်းတွင် ဒေါက်တာဘမော် ရွေးချယ်ခဲ့သည့် ကျမ်းခေါင်းစဉ်၏ အမည်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ နှင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာရှိ ဈာန်ကမ္မဋ္ဌာန်းများ နှိုင်းယှဉ်လေ့လာသည့် "အိစ် တန်းမစ်တီဇင်း" (Eastern Mysticism) ဖြစ်သည်။ ၁၉၂၁ - ၂၃ ခုတွင် ကိန်းဘရစ်တက္ကသိုလ်၌ ပါရဂူဘွဲ့အတွက် ပညာသင်ကြားနေစဉ် ကျမ်းကြီးကြပ်သူအား ခွင့်မတောင်းဘဲ ဒေါက်တာဘမော်သည် ကိန်းဘရစ် ယူနီဗာစီတီတွင် နောက်ဆုံးနှစ် နှစ်လယ်သို့ ရောက်ချိန် ၁၉၂၂ နွေရာသီအရောက်တွင် လန်ဒန်ဂရေးအင်း၌ သူ၏ နောက်ဆုံးနှစ် ရှေ့နေစာမေးပွဲ ဖြေဆိုရန် အတွက် လန်ဒန်သို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။ ၁၉၂၃ တွင် "လန်ဒန်ဂရေးအင်း" (London Gray's Inn) မှ ဝတ်လုံဘွဲ့ ရရှိခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က ကိန်းဘရစ် တက္ကသိုလ်တွင် ဒေါက်တာဘမော် ပြုစုသည့်ကျမ်းမှာ ပြီးစီးသည့် အခြေအနေသို့ ရောက်နေပြီဖြစ်သော်လည်း ဝတ်လုံစာရေးပွဲ သွားရောက် ဖြေဆိုမှု နှင့်ပတ်သက်၍ ကျမ်းကြီးကြပ်သူနှင့် ပြဿနာဖြစ်ကာ ပါရဂူဘွဲ့ ယူကျမ်းကို ကိန်းဘရစ်တက္ကသိုလ်သို့ မတင်တော့ဘဲ ပြင်သစ်နိုင်ငံ ဘောဒိုး တက္ကသိုလ် (Bordeaux University) တင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်က ဒေါက်တာဘမော်သည် ပြင်သစ်ဘာသာစကားကို အနည်းငယ်သာ တတ်ကျွမ်းသောကြောင့် လူတွေ့နှုတ်ဖြေအတွက် များစွာ အချိန်ကုန်ခဲ့ရသည်။ သို့သော် ၁၉၂၄ တွင် ဒေါက်တာဘမော်သည် ဘောဒိုးတက္ကသိုလ်မှ (Ph.D) ပါရဂူဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့သည်။ ပြင်သစ်နိုင်ငံမှ ပါရဂူဘွဲ့ ရရှိပြီးနောက် ၁၉၂၄ နွေရာသီတွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာသော ဒေါက်တာဘမော်၏ စိတ်ကူးမှာ မြန်မာနိုင်ငံတွင်

ရှေ့နေ တစ်ယောက်အဖြစ် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုရန် ဖြစ်သည်။

ဒေါက်တာဘမော်သည် ဒေါက်တာဘွဲ့ရရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာချိန်တွင် ခရစ်ယာန်ဘာသာကို ကိုးကွယ်သူတစ်ယောက်က "ဗုဒ္ဓသာ သနာပြုကျမ်း" ပြုစုရာမှ ဗုဒ္ဓဘာသာကို သက်ဝင်ယုံကြည်လာခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၉၂၆ ဧပြီ ၅ ရက်တွင် ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင်မဟုတ်သူ ဗမာအမျိုးသမီး ဒေါ်ခင်မမနှင့် အိမ်ထောင်ပြု၍ သားသုံးဦး (ဦးဇာလီမော်၊ ဦးဗညားဇော်၊ ဦးနေတာမော်) နှင့် သမီးလေးဦး (ဒေါ်တင်ဇာမော်၊ ဒေါက်တာ မာလာမော်၊ ဒေါက်တာ သီတာမော်၊ ဒေါ်ဥမ္မာမော်) တို့ ထွန်းကားခဲ့သည်။

ဒေါက်တာဘမော်သည် ၁၉၂၄ နွေရာသီတွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန် ရောက်လာခဲ့ပြီးနောက် ဝတ်လုံအဖြစ်ဆောင်ရွက်ရာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၃၀ ပြည့်နှစ်က ဖြစ်ပွားခဲ့သော တောင်သူလယ်သမား အရေးတော်ပုံကြီး ကြုံကြိုက်ခဲ့သည်။ အရေးတော်ပုံအတွင်း တောင်သူလယ်သမား ခေါင်းဆောင်ကြီး သုပဏ္ဏကဂဠုရာဇာဘွဲ့ခံ ဆရာစံအဖမ်းခံရသောကြောင့် ဆရာစံဘက်မှာ ဝတ်လုံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရာမှ ဒေါက်တာဘမော်သည် နိုင်ငံရေး လောက၌ ထင်ရှားလာခဲ့လေသည်။

(ခ)

သို့ကလို ဆရာစံ၏ ဝတ်လုံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပြီးနောက် ၁၉၃၂ ခု တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ခွဲရေး၊ တွဲ ရေးပြဿ နာ ပေါ်ပေါက်လာသည်။

ဗြိတိသျှနန်းရင်းဝန် (ဝန်ကြီးချုပ်) မက္ကဒေါ်နယ် (MacDonald) က မြန်မာပြည်သည် အိန္ဒိယနှင့် ခွဲလိုသလော သို့တည်းမဟုတ် တွဲ ၍ နေလို သလောဆိုသည်ကို မဲဆန္ဒဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရန် ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပမည်ဟု ၁၉၃၂ ခု၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၉ တွင် မျက်နှာစုံညီ အစည်းအဝေးအပြီးတွင် ပြောကြားခဲ့၏ ။ ယင်းပြောကြားချက်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ခွဲရေးတွဲရေး ရွေးကောက်ပွဲကို ဂျီစီဘီအေ အသင်းချုပ်များ က တွဲရေးဖက်မှ ဝင်ရောက် အရွေးခံရန် ထကြွလှုပ်ရှားစ ပြုလာကြ၏ ။

တစ်ဖန် ဝတ်လုံ ဒေါက်တာဘဟန်၊ ဝတ်လုံ ဒေါက်တာဘမော်၊ ဝတ်လုံ

ဦးကျော်မြင့်၊ ဝတ်လုံ ဦးကျော်ရင်၊ အမိန့်.တော်ရ ရမ်းဗြဲဦးမောင် မောင်၊ ဒီးဒုတ်ဦးဘချို၊
 အယ်ဒီတာနှင့် စာရေးဆရာ ဦးဘခိုင်တို့.ပါသော မခွဲခွာရေး (တွဲ ရေး) အသင်းတစ်ခုကို
 ဖွဲ့စည်း၍ မြန်မာပြည်ကို အိန္ဒိယပြည် မှ မခွဲသင့်ကြောင်း ဟောပြော၏ ။ ထိုအဖွဲ့ကို "မော်၊
 မြင့်၊ ဗြဲ" ပါတီဟု ခေါ်ကြသည်။

ဒေါက်တာဘမော်၏ အစ်ကို
 ဒေါက်တာဘမော်နှင့် ချစ်

အမ်အေဦးမောင်ကြီး ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ဆောင်ရွက်၍ သူရိယသိန်းမောင် အကျ
 :ဆောင်နှင့် စက်သူဌေးဦးဘိုးတက်၊ ဦးလှအောင်၊ ဦးသူတော် အစ ပုဂ္ဂိုလ်များ ပါဝင်သည့်
 ခွဲရေးကို ထောက်ခံသော မြန်မာနိုင်ငံတော် လွတ်လပ်ရေးအသင်းချုပ်ကလည်း
 အမြန်ခွဲသင့်ကြောင်း ဟောပြော၍ စာ ရွက်စာတမ်းများ ဝေငှဟောပြော၏ ။
 စစ်ကိုင်းဆရာရှိန် ခေါ် စာရေးဆရာ "မဟာဆွေ" အယ်ဒီတာအဖြစ် ရွက်ဆောင်နေသော
 အမ်အေဦးမောင်ကြီး ၏ "ရဲ" သတင်းစာကလည်း ခွဲရေးကို ထောက်ခံရေးသား၏ ။

ဦးစိုးသိမ်း ဂျီစီဘီအေ အသင်းချုပ်နှင့် ဦးချစ်လှိုင် ဂျီစီဘီအေအသင်း ချုပ်

ပ်တို့ကလည်း တွဲရေးဆုံးဖြတ်ချက်များ အရ တွဲ ရေးဖက်မှ အရွေးခံရန်နှင့်
ဟောပြောလှုံ့ဆော်ရန် စီမံ၍ ဦးချစ်လှိုင် ဂျီစီဘီအေသို့ ဝတ်လုံဦးပေါ်ထွန်းနှင့် ရန်ကုန်မြို့၊
လမ်းမတော်ပွဲစားကြီး ဦးမြတ်သာဒွန်းတို့ ဝင်ရောက် ဆောင်ရွက်ကြ၏။ သို့ဖြစ်၍ ဦးချစ်လှိုင်
ဂျီစီဘီအေမှာ နာမည်ရင်းပျောက် ပြီး အတိုကောက်အားဖြင့် "လှိုင်၊ မြတ်၊ ပေါ် အဖွဲ့" ဟု
ခေါ်ဝေါ်ကြလေ သည်။

၂၁ ဦးအဖွဲ့ ခေါင်းဆောင် ဦးဘဘော၊ ဝတ်လုံဦးသိန်းမောင်၊ ဇီကုန်း
ဝတ်လုံဦးဘစီ၊ ဝတ်လုံဦးပု၊ အမရပူရဦးဘသီ၊ ဒေါက်တာသိန်းမောင်၊ ရန် ကုန်မြို့၊
သစ်ကုန်သည် ဦးသင်းမောင်၊ မိတ္ထီလာဦးဘရင်၊ မန္တလေးဦးဘဦး၊ ပြည်ဦးဘသန်း၊ အုတ်ဖိုမြို့၊
ဂဠုန်ဦးစော၊ ပုသိမ်ဦးဘအုန်း စသော ပုဂ္ဂိုလ် များ ကလည်း ခွဲရေးဘက်မှ
ဟောပြောကြသည်။

အထူးသဖြင့် ၁၉၃၂ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် တွင်
တွဲရေးခေါင်းဆောင် ဒေါက်တာဘမော်၊ ဒေါက်တာဘဟန်နှင့် ခွဲရေး ခေါင်းဆောင် ဦးဘဘော၊
ဦးဘစီတို့ ယှဉ်ပြိုင်ဟောပြောသော ခွဲရေးတွဲရေး ဟောပြောချက်များ မှာ နှစ်ဖက်စလုံးပင်
ယုတ္တိသာဓက အကိုးအကားများ ပါဝင်ကြသဖြင့် အလွန်ပင် ထင်ရှားသော ဟောပြောပွဲတစ်ခု
ဖြစ်ခဲ့၏။

တွဲ ရေးအဖွဲ့ကို အုပ်ချုပ်ဦးစီးရန် ဥက္ကဋ္ဌကို ရွေးသောအခါ ဝတ်လုံတော်ရ
ဦးကျော်မြင့်အား သံဃာတော်ဆရာတော်များ က အကြံပြု၏။ သို့ ရာတွင် ဦးကျော်မြင့်က
ဒေါက်တာဘမော်သည် သူ၏ ဆရာလည်း ဖြစ်၊ ပညာအရည်အချင်းလည်း ပြည့်စုံသော
လူရိုးတစ်ယောက်ဖြစ်သဖြင့် မိမိ ထက်သာ၍ သင့်တော်သောကြောင့် ဒေါက်တာဘမော်အား
ရွေးချယ်ရန် တိုက်တွန်း၏။ ဦးကျော်မြင့်၏ တိုက်တွန်းချက်အရ အားလုံးသဘောတူကာ
ဒေါက်တာဘမော်အား တွဲရေးအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တင်မြှောက်ကြသည်။ ဤသို့
တင်မြှောက်သည်ကို ဦးချစ်လှိုင်က မကျေနပ်၍ တွဲရေးအဖွဲ့ နှုတ်ထွက် လိုက်သည်။
ဦးမြတ်သာဒွန်းနှင့် ဦးချစ်လှိုင်တို့က ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ကြ သည်။ သို့ဖြင့် တွဲ
ရေးအဖွဲ့နှစ်ဖွဲ့ကွဲနေရာမှ တစ်ဖွဲ့မှာ ဒေါက်တာဘမော် ကြီးမှူး ၍ တစ်ဖွဲ့မှာ ဦးချစ်လှိုင် ကြီးမှူး

း ခဲ့သည်။

အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာပြည်သည် အုပ်ချုပ်ရေးအရ ခွဲမည်လော၊ တွဲ မည်လော ဟူသည့် ပြဿနာမှာ တဖြည်းဖြည်း ကြီးမားကျယ်ပြန့်လာသည်။

တွဲ ရေးခွဲရေး နှစ်ဖက်စလုံးမှ တိုင်းပြည်သို့ ရှင်းပြသော စာရွက်စာတမ်းများ ကို ထုတ်ဝေကြ၏ ။ ခွဲရေးဘက်မှ ခွဲပြီးလျှင် ရရှိမည့် ၉၁ ဌာန အုပ်ချုပ်ရေးသည် လုံးဝ တာဝန်ခံ အုပ်ချုပ်ရေး မဟုတ်သည့်တိုင်အောင် တိုင်းပြည်၏ ကောင်းရာကောင်းကြောင်းကို လုပ်နိုင်သောဌာနများ ပါဝင် ကြောင်းနှင့် လွှဲအပ်အုပ်ချုပ်ရမည့် ဌာနများ ကိုပါ အသေးစိတ်ဖော်ပြ၍ စာတမ်းများ ကို ထုတ်ဝေစည်းရုံးကြလေသည်။

တွဲ ရေးဘက်မှ အာလံဦးလာက စာတမ်း ၁၄ မျိုးနှင့် တွဲရေးခွဲရေး စာတမ်း ၁၁ စာအုပ်တစ်အုပ် ထုတ်ဝေခဲ့၏ ။ စာတမ်းများ ၏ အတိုချုပ်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

(၁) ခွဲလျှင် အိန္ဒိယသို့ ကြွေးကုသေ ၆၀ ဆပ်ရမည်။

(၂) ခွဲလျှင် မြန်မာပြည် ကာကွယ်ရေးအတွက် တစ်နှစ်လျှင် ငွေကျပ် သုံးကုသေမှ ကိုးကုသေအထိ စစ်စရိတ်ကုန်ကျခံရမည်။

(၃) ခွဲလျှင် ဘုရင်ခံ သဘောကျကျနပ်သည့် အခါ၌ သာ ရာထူးလက်ရှိ ဖြစ်ရမည့် ဝန်ကြီး ၆ ယောက်မှ ၈ ယောက်အထိ အလိုတော်ရှိတွေနှင့် အုပ်ချုပ်ခြင်းခံရမည်။

(၄) ခွဲလျှင် အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာပြည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးတွင် ထိခိုက် မည်။ အစိုးရအကောက်ဌာန၌ အခွန်တိုး၍ အထည်အလိပ်၊ အစား အစာတို့ ဈေးတိုးမြှင့်လာမည်။ ငွေယူသူက အစိုးရ၊ နှစ်နာသူက ဆင်းရဲသား ဖြစ်သည်။

(၅) ခွဲလျှင် ဗိုဇ်အာခီအကြီးစားကို ရ၍ နှစ်အကန့်အသတ်မရှိ အုပ်ချုပ် ခြင်း ခံရမည်။

(၆) ခွဲလျှင် မြန်မာပြည်၏ သေရေးရှင်ရေးဖြစ်သော အစိုးရဘဏ္ဍာရေးကို ဘုရင်ခံနှင့် ဘီလပ်မှခန့်သော ဘဏ္ဍာရေးအတိုင်ပင်ခံဝန်ကြီးက လုံးဝ စီမံမည်။

ဘဏ္ဍာရေးကို တိုင်းပြည်ကတင်သော အမတ်များ က မစီမံရ။ ဘဏ္ဍာရေးကို မစီမံရလျှင် အချဉ်းနှိုးပင် ဖြစ်သည်။

(၇) ခွဲလျှင် သတ္တုနှင့် အဖိုးတန်မြေတွင်းပစ္စည်းများ ထွက်သော ရခိုင် တောင်ရိုးနယ်၊ ချင်းတောင်ရိုးနယ်၊ ပခုက္ကူတောင်ရိုးနယ်၊ ဆွမ်ပရာဘုံနယ်၊ သောင်သွပ်နှင့် ဆင်းကလိုင်းခွဲနယ်၊ ဗန်းမော်၊ မြစ်ကြီးနား၊ ကသာတောင်ရိုးနယ်၊ ခမ္မတီးနယ်၊ အထက်ချင်းတွင်းလောင်း ချွန်းနှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တစ်ပြည်လုံးကို ချွန်ထားခဲ့ရမည်။ ထိုနယ်များ ကို အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံက တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်မည် စသည်ဖြင့် ဖော်ပြ၏ ။

ခိုင်အောင်မြန်ကြီးချုပ်
သခင်စု

တို့ဗမာအစည်းအရုံး သခင်ပါတီကမူ "တွဲ ရေးခွဲရေးပြဿနာသည် လွတ်လပ်ရေးစိတ်ဓာတ် တက်ကြွသော လူထုအား အင်္ဂလိပ်က ပရိယာယ် ညှတ်ကွင်းကို ဆင်ပေးလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ခိုင်အောင်အုပ်ချုပ်ရေးအရ ကျင်းပပေးရမယ့် ရွေးကောက်ပွဲကို တွဲ ရေးခွဲရေးလုပ်ပြီး အိမ်ကြက်ချင်း အိုးမဲသုတ်ပေး၍ ခွပ်စေခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ အလွန်နေးကွေးသော လမ်းလှိုင့်စက်ကြီးကို မည်သူပင်တက်၍ မောင်းစေကာမူ လွတ်လပ်ရေးစခန်းသို့ မြန်ဆန်စွာ သွားစေမည်မဟုတ်"ဟု တွဲရေးခွဲရေး နှစ်ဖက်စလုံးကိုပင် အပြစ်တင်၍ ဝေဖန်ပြောဟောခဲ့လေသည်။

တွဲ ရေးခွဲရေး ရွေးကောက်ပွဲ မကျင်းပမီ နှစ်လ၊ သုံးလအတွင်းကပင် တွဲရေးခွဲရေးခေါင်းဆောင်များ သည် အမြို့၊ မြို့၊ အရွာရွာသို့ သွားကာ ဟော ပြောကြသည်။

ထို့နောက် ၁၉၃၂၊ ဇူလိုင် ၁၂ တွင် တွဲ ရေးသမားများ ၏ ပြည်လုံးကျွတ် အထူးကွန်ဖရင့်ကို ကျင်းပကြရာ ဒေါက်တာဘမော်၏ မခွဲခွာရေး အဖွဲ့၊ ဦးချစ်လှိုင် ဂျီစီဘီအေ၊ ဦးစိုးသိမ်း ဂျီစီဘီအေတို့ တက်ရောက်ကြသည်။ ထိုအစည်းအဝေး ဆုံးဖြတ်ချက်များ ထဲတွင် တွဲ ရေးသမားများ အနေ ဖြင့် လုံးဝလွတ်လပ်ခွင့် မရသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး မြန်မာပြည်သား အိန္ဒိယပြည်မှ ခွဲခွာသည့်စီမံချက်ကို ကန့်ကွက်ကြောင်း၊ အိန္ဒိယနှင့် ခြွင်းချက်မရှိ အမြဲတွဲ ထားခြင်းကိုလည်း ကန့်ကွက်ကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် မြန်မာလူမျိုးများ လက်ခံနိုင်သော အုပ်ချုပ်ရေးကို ပေးရမည်ဖြစ်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချခဲ့ကြသည်။

ဒိုင်အာဒီအုပ်ချုပ်ရေးသက်တမ်းတွင် ၁၉၃၂ နိုဝင်ဘာလ ၉ တွင် ကျင်းပသည့် စတုတ္ထအကြိမ်မြောက် ရွေးကောက်ပွဲသည် ခွဲရေးတွဲရေး ရွေး ကောက်ဖြစ်လာသည်။ မဲပေးနိုင်သူ ဆန္ဒရှင်ဦးရေ၏ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း မဲပေးကြသည်။ ရွေးကောက်ပွဲတွင် တွဲ ရေးသမားများ သည် မဲပေါင်း ၄၁၅,၀၀၀ ဖြင့် ကောင်စီတွင် ၄၂ ကျော်ရသည်။ ခွဲရေးသမားများ မဲပေါင်း ၂၅၀,၀၀၀ ဖြင့် ကောင်စီတွင် ၂၉ နေရာသာ ရသည်။ တွဲ ရေးဘက်မှ ဝံသာနဂိုဏ်းသား များ ၊ သံဃာသမဂ္ဂီဝင်ဆရာတော်များ စီရင်စုတိုင်းဆိုင်ရာ အထူးအကျွေးဆောင် သံဃာ့အဖွဲ့ဝင်ဆရာတော်များ ကူညီကြ၍ အနိုင်ရလေသည်။ ရွေးကောက်ပွဲပြီး၍ ရွေးကောက်ခံရသော အမတ်တို့၏ အမည်များ ကို ကြေညာသောအခါ တွဲ ရေးအမတ်တို့က များ နေကြောင်း သိရသဖြင့် ခွဲရေးသမားတို့ အထူးအံ့ဩသွားလေသည်။ ဤအကြိမ်သည် ဒေါက်တာဘမော်၏ မြန်မာနိုင်ငံရေးလောက၌ ပထမဆုံးအကြိမ် အောင်မြင်မှု ဖြစ်သည်။

ဂျီစီဘီအေဥက္ကဋ္ဌ ဦးချစ်လှိုင်အား ရွေးချယ်တင်မြှောက်ပြီး ၁၉၃၂ ဒီဇင်ဘာလ ၂၂ တွင် တွဲရေးခွဲရေးအမတ်၏ လွှတ်တော်အစည်းအဝေးကို ရန်ကုန်မြို့ ၌ ကျင်းပရာ ထိုအစည်းအဝေး၌ ခွဲရေးတွဲရေးနှင့် ပတ်သက်၍ အဆိုနှစ်ခု တင်သွင်းရာတွင် ယူနီဗာစတီအမတ် ဦးထွန်းဖေက "မြန်မာ ပြည်ကို အိန္ဒိယပြည်မှ အမြန်ခွဲခွာပေးရန် လိုလားကြ၍ ဗြိတိသျှအစိုးရတို့ စီမံပေးသော အုပ်ချုပ်ရေးကို လက်ခံလိုသည်"

ဟူသောအဆိုကို တင်သွင်းခဲ့သည်။ အခြားအဆိုတစ်ခုမှာ တွဲရေးအမတ် ရမ်းဗြီဦးမောင်မောင်က "အိန္ဒိယပြည်မှ မြန်မာပြည်ခွဲခွာရန် စီမံခြင်းကို ဤလွှတ်တော်က အလိုမရှိ။ မြန်မာပြည်သည် ခွဲထွက်လိုသောအခါ ခွဲထွက်ခြင်းရှိရမည်" ဟု အဆို တင်သွင်းသည်။ လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ ဦးချစ်လှိုင်က ဦးထွန်းဖေ၏ အဆိုကိုသာ လက်ခံ၍ ရမ်းဗြီဦးမောင်မောင်၏ အဆိုကို လက်မခံဘဲထားသည်။ တွဲ ရေးအမတ်များ ၏ ခေါင်းဆောင် ဒေါက်တာဘမော်နှင့် အခြားတွဲ ရေးအမတ် များ က ရမ်းဗြီဦးမောင်မောင်၏ အဆိုသည် ဂျူဗလီ ပြည်လုံးကျွတ်အစည်း အဝေးကြီး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် ဦးချစ်လှိုင်အား လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်မှ အယုံအကြည်မရှိအဆိုနှင့် ဖြုတ်ချခဲ့သည်။ ဥက္ကဋ္ဌ ဟောင်းဆာအော်စကာဒီဂလန်ဗီ (Sir Oscar de Glanville) အား လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် ရွေးကောက်တင်မြှောက်၍ ရမ်းဗြီဦးမောင်မောင်၏ အဆိုကို လွှတ်တော်တွင် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ သဘောဆန္ဒအတိုင်း တွဲရေးခွဲရေးရွေးကောက်ပွဲ များ ကို ကျင်းပပြုလုပ်ရာ တွဲ ရေးဘက်မှ သိသိသာသာ အနိုင်ရခဲ့သည်။ သို့သော် ဗြိတိသျှအစိုးရသည် ထပ်မံလှည့်စားသည့်အနေဖြင့် မြန်မာခေါင်းဆောင်များ အပေါ် ကျေနပ်လောက်သော အဖြေမပေးဟု အပြစ်တင်ပြီး ပါလီမန်တွင် တွဲ ရေးခေါင်းဆောင်များ အား စကားအခြေအတင်ပြောစေပြန်သည်။ ပါလီမန်၌ ခွဲရေး အနိုင်ရသွားလေသည်။

ပါလီမန်တွင် ခွဲရေး အနိုင်ရသွားပြီးနောက် ခွဲရေးတွဲ ရေးပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန် အင်္ဂလန်ရှိ ဗြိတိသျှအစိုးရသို့ တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ ဗြိတိသျှအစိုးရက နောက်ဆုံး မြန်မာနိုင်ငံအား အိန္ဒိယမှခွဲထုတ်ရန် မိမိတို့ မူလကပင် အကြံရှိသည့်အတိုင်း ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်အရ ၁၉၃၅ ခု၊ မြန်မာနိုင်ငံ (စီရင်အုပ်ချုပ်မှု) ဥပဒေပါ အပြီး မြန်မာနိုင်ငံကို အိန္ဒိယမှ ခွဲထုတ်ကာ ၉၁ ဌာနအုပ်ချုပ်ရေးကို ပေးခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်၍ ခွဲရေးတွဲရေး ပြဿနာက နောက်ဆုံးပေးခဲ့သည့် အမွေမှာ ၉၁ ဌာနအုပ်ချုပ်ရေးပင် ဖြစ်တော့သည်။

ထို့ကြောင့် မြန်မာပြည်ကို အိန္ဒိယမှ ခွဲထုတ်ပြီးလျှင် ပေးအပ်မည်

ဖြစ်သည့်အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့် အုပ်ချုပ်ရေးမျိုး ဖြစ်သင့်သည်ကို မြန်မာလူမျိုးတို့၏ ကိုယ်စားလှယ်ခေါင်းဆောင်အချို့ကို ဘိလပ်သို့ လာရောက်၍ မျက်နှာစုံညီစည်းဝေးရန် စီစဉ်လေသည်။

တွဲရေးခေါင်းဆောင် ဒေါက်တာဘမော်သည် ဦးစိုးသိမ်း ခေါင်း ဆောင်သော ဂျီစီဘီအေအဖွဲ့ကြီးတွင် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့ သည်။

ဦးစိုးသိမ်းခေါင်းဆောင်သော ဂျီစီဘီအေအဖွဲ့မှာ ဦးစုကို ဥက္ကဋ္ဌ တင်မြှောက်ပြီးနောက် နှစ်ခြမ်းကွဲခဲ့ရာ ဦးစိုးသိမ်း ဂျီစီဘီအေမှာ ရဟန်းတော်အချို့၏ ထောက်ခံမှု ဖြင့် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဦးစိုးသိမ်း ဂျီစီဘီအေ၏ ၁၈ ကြိမ်မြောက် နှစ်လည်ကွန်ဖရင့်အစည်းအဝေးကို ၁၉၃၃ ဧပြီ ၂၄ မှစတင်၍ စစ်ကိုင်းမြို့ ၌ ကျင်းပခဲ့သည်။

ထိုကွန်ဖရင့်သို့ တွဲ ရေး ခေါင်းဆောင်ဒေါက်တာဘမော်အား တရားဟောရန် ဦးစိုးသိမ်း၏ သဘော တူညီချက်မပါဘဲ ကော်မတီက ဖိတ်ကြားခဲ့သည်။ ဂျီစီဘီအေဥက္ကဋ္ဌ ဦးစိုး သိမ်းက အင်္ဂလိပ်အစိုးရသည် ခွဲရေးတွဲရေးနှင့် ဗန်းပြု၍ ပရိယာယ်ဆင်ခြင်း၊ ဒိုင်အာခီအုပ်ချုပ်ရေးကို သပိတ်မှောက် ဂျီစီဘီအေက ဝင်ရောက်ခဲ့ ကြပြီးဖြစ်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်နှင့်မညီကြောင်း တင်ပြသည်။ ထို့ပြင် အိန္ဒိယနှင့် မြန်မာပြည်ခွဲခွာရေးကို ကန့်ကွက်ခဲ့ပါလျက် ခွဲပြီးပေးအပ်မည့် အုပ်ချုပ်ရေးကို ဘိလပ်သို့တက်၍ ဆွေးနွေးကြမည်ဆိုခြင်းမှာ လည်း ဆုံးဖြတ်ချက် နှင့် မညီကြောင်း တင်ပြခဲ့သည်။ ယခုတစ်ဖန် သပိတ်မှောက် ဂျီစီဘီအေ သို့ ဒိုင်အာခီအမတ်တစ်ဦးဝင်၍ တရားဟောနေကြောင်း၊ မိမိသည် စည်းကမ်းမဲ့သော ဂျီစီဘီအေ၌ အလုပ်မလုပ်လိုတော့ကြောင်း အမှု ဆောင်တို့အား မှာ ကြား၍ ဂျီစီဘီအေဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်မှ နုတ်ထွက်စာမပေးဘဲ ထွက်သွားကြ သည်။ ဦးစိုးသိမ်း စွန့်ပစ်သွားသော ဂျီစီဘီအေအဖွဲ့ကြီးကို ဒေါက်တာ ဘမော်နှင့် ဗန္ဓုလဦးစိန်တို့က ဆက်ခံဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် ဂျီစီဘီအေ၏ မူလရည်ရွယ်ချက်မှာ ပျက်ပြယ်လုနီးပါး ဖြစ်နေသောအချိန် သို့ ရောက်နေပြီဖြစ်သည်။

သံဃဩဝါဒခံ ဗန္ဓုလဦးစိန် ကြီးမှူး သော ဂျီစီဘီအေ အထူးညီလာခံ များ ကို ၁၉၃၃ အောက်တိုဘာ ၁၀ မှ ၁၄ အထိ ကျင်းပသည်။ ထိုအစည်း အဝေးများ တွင် မြန်မာပြည်

ပြုပြင်ပြောင်းလဲအုပ်ချုပ်ရေးတို့ကို တိုင်ပင် ဆွေးနွေးရန်အတွက် မြန်မာပြည်မှ ကိုယ်စားလှယ်လူကြီးများ လိုက်သင့်၊ မလိုက်သင့် စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် တွဲဖက်ပါလီမန်ကော်မတီ (Joint Select Comittee) နှင့် သံဃအဖွဲ့ချုပ်ကြီးမှ ဆပ်ကော်မတီအဖွဲ့ဝင် ဆရာတော်ဆယ်ပါး၊ ဂျီစီဘီအေအသင်းချုပ်ကြီးမှ ဆပ်ကော်မတီအဖွဲ့ဝင် ရှစ်ယောက်တို့ကို အာဏာနှင်းလွှဲအပ်ခဲ့သည်။

ဆပ်ကော်မတီများ ၏ စတုတ္ထအကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေးကို ၁၉၃၃ အောက်တိုဘာ ၂၄ တွင် ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုအစည်းအဝေးတွင် ၁၉၃၃ အောက်တိုဘာ ၇ နေ့စွဲဖြင့် သံဃဩဝါဒ တွဲ ရေးခေါင်းဆောင် ဒေါက်တာဘမော်အား ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်ဖြင့် ဖိတ်ကြားသည်ကို ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ထိုသို့ဆုံးဖြတ်ရာတွင် သွားရောက်မည့် ကိုယ်စား လှယ်များ ကို အချုပ်အချယ်မရှိ လွတ်လပ်စွာ ဆွေးနွေးခွင့်ရ၊ မရတို့ကို အစိုးရထံ မေးပြီးမှ လိုက်သင့်၊ မလိုက်သင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် ဆွေးနွေးခဲ့ သည်။ အစိုးရက လွတ်လပ်စွာ ဆွေးနွေးခွင့်ရှိကြောင်း ကြေးနန်းပြန်ကြား သဖြင့် ပဋိညာဉ်ဝန်ခံချက် ခြောက်ချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးစေ၍ ကန့်ကွက်ချက်ဖြင့် လက်ခံရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

အဆိုပါ ပဋိညာဉ်ဝန်ခံချက် (၆) ချက်မှာ -

(၁) ဆပ်ကော်မတီက အိန္ဒိယပြည်နှင့် မြန်မာပြည်ကို ခွဲခွာပေးပြီးနောက် အိန္ဒိယထက် အောက်တန်းမကျသော တာဝန်ခံအုပ်ချုပ်ရေးကို စီမံ ပေးမည်ဟု ဘုရင့်အစိုးရက ကြေညာရန်အတွက် တောင်းဆိုသည်။

(၂) မြန်မာပြည်ရှိ အိန္ဒိယတိုင်းသားတို့နှင့် အခြားလူနည်းစုတို့၏ အကျိုးစီးပွားများ ကို ကာကွယ်ပေးရန် ဖြစ်သည်။

(၃) အိန္ဒိယပြည်နှင့် မြန်မာပြည်တို့၏ အစိုးရဘဏ္ဍာရေးအတွက် မည် သို့ ခွဲဝေဆောင် ရွက်ကြရမည်ကို ဆွေးနွေးစေစပ်ရမည်။

(၄) ခွဲခွာပြီးနောက် မြန်မာပြည်၏ ကာကွယ်ရေးကို သီးခြားစီမံရမည်။

(၅) ယခင်က အိန္ဒိယဗဟိုအစိုးရက အုပ်ချုပ်ခဲ့သော ဌာနများ သည် ခွဲခွာ

ပြီးနောက်မြန်မာပြည်အစိုးရလက်ထက်တွင် ရှိရမည်။

(၆) အိန္ဒိယပြည်နှင့် မြန်မာပြည်တို့၏ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကို မထိခိုက်အောင် စီမံ ရမည်ဟူ၍ တောင်းဆိုခဲ့သည်ကို စဉ်းစားသင့်သည်ဟု အစီရင်ခံလေသည်။ ထို့နောက် ပဋိညာဉ် ၆ ချက်ကို ဒေါက်တာဘမော်ကလည်း လက်မှတ်ရေးထိုး၍ ဘိလပ်မျက်နှာစုံညီသို့ တက်ရောက်ရန် ဖိတ်ကြားခြင်းကို လက်ခံခဲ့သည်။

ဘိလပ်မျက်နှာစုံညီအစည်းအဝေး၌ ဒေါက်တာဘမော် အပါအဝင် ကိုယ်စားလှယ် ၁၂ ဦး (ဦးဘဘော၊ ဝတ်လုံဦးသိမ်းမောင်၊ ဂျီစီဘီအေဥက္ကဋ္ဌ ဝတ်လုံဦးချစ်လှိုင်၊ ဒေါက်တာဘမော်၊ ကုလားအမတ် မစ္စတာထရပ်ဂျီ (Mr. Tlapji)၊ ဆရာဝန် ဒေါ်စောစ၊ သရာရွှေဘ၊ ဝတ်လုံ မစ္စတာတာ ဝတ်ဂျီ (Mr. Dawodji)၊ မစ္စတာဟားပါး (Mr. Harper) တို့သည် ၁၉၃၃ နိုဝင်ဘာ ၂၉ မှစတင်၍ ဆွေးနွေးကြသည်။ ကိုယ်စားလှယ်များ သည် မြန်မာပြည်အတွက် အုပ်ချုပ်မှု ပြုပြင်ရေးတွင် လိုအပ်သော အာဏာနှင့် ဌာနရအုပ်ချုပ်ရေး စသည်များ ကို ဆွေးနွေးပြောဆိုကြပြီး မြန်မာပြည်သို့ ပြန်လာခဲ့ကြသည်။

ဒေါက်တာဘမော်သည် ဘိလပ် မျက်နှာစုံညီအစည်းအဝေးမှ ပြန်လာပြီး ၁၉၃၃ မတ် ၂ တွင် "မဟောသမာ" သတင်းစာနှင့် "ဒီးဒုတ်" ဂျာနယ်များ တွင် "သံဃဩဝါဒ ဒေါက်တာဘမော် ကြီးမှူး သော မြန်မာ နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ တွဲရေးအဖွဲ့ကြီး၏ ရင်းလင်းထုတ်ပြန်ကြေညာချက်" ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

အဆိုပါကြေညာချက်တွင် ဒိုင်အာခီအုပ်ချုပ်ရေး သက်တမ်းကုန်ဆုံးတော့မည့် အချိန်နှင့် အုပ်ချုပ်ရေးသစ် ကြားကာလတွင် ကောင်စီတွင် ပါဝင်လာရခြင်းအကြောင်းရင်းမှာ တွဲ ရေးမှ လိုလားသော အုပ်ချုပ်ရေး ရရှိ ရန်ဖြစ်ကြောင်း၊ ၂၁ ဦး အခွဲဂိုဏ်းသားတို့သည် အတွဲကောင်စီပျက်အောင် လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် အတွဲကောင်စီကို အခွဲကောင်စီအဖြစ် ရောက် လျက် ၎င်းတို့ ခွဲခွာရေး အောင်မြင်ရန်အတွက် ပရိယာယ်ဖြင့် လစာဖြတ်ရန်နှင့် အယုံအကြည်မရှိအဆိုများ ကို တင်ကြခြင်းဖြစ်၍ ၂၁ ဦး အခွဲသမားတို့၏ သွေးဆောင်လှည့်ဖျားမှု ကို တွဲ ရေးအမည်ခံ ဦးချစ်လှိုင်အဖွဲ့ဝင်များ က နားယောင်၍ ပါရခြင်းအကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ တွဲ ရေးအောင်မြင်ရန်နှင့် လိုလားအပ်သော အုပ်ချုပ်

ပ်ရေးရရှိအောင် ဒေါက်တာဘမော် ဦး ဆောင်သော တွဲ ရေးအဖွဲ့ကြီး၏ ရည်ရွယ်ချက်များ ကိုလည်းကောင်း၊ တွဲ ရေးအဖွဲ့ကြီး၏ ပြည်သူပြည်သားများ သက်သာချောင်ချိရေးအတွက် လူ ခွန်၊ မြေ ခွန်၊ သဿ မေဓပြည်ရှိ ရုံးများ၊ ကျောင်းများ ကို ဥပုသ်နေ့တွင် ပိတ်ရန် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းအကြောင်းများ ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့လေသည်။

ယင်းနောက် ဒေါက်တာဘမော်သည် ဘိလပ် မျက်နှာစုံညီ အစည်းအဝေးမှ ပြန်လည်ရောက်ရှိပြီးနောက် ၁၉၃၄ မတ်တွင် ကျင်းပခဲ့သော မြန်မာပြည် ပါလီမန် လွှတ်တော်အစည်းအဝေးတွင် ပညာရေးဝန်ကြီး ဦးကျော်ဒင်အား အယုံအကြည်မရှိအဆိုနှင့် ဖြုတ်ချပြီးလျှင် ၁၉၃၄ ဧပြီ ၉ တွင် ပညာရေးဝန်ကြီးရာထူးကို လက်ခံခဲ့သည်။
ဒေါက်တာဘမော်အနေ ဖြင့် ၁၉၃၂ တွင် ကျင်းပသော တွဲရေးခွဲရေး ရွေးကောက်ပွဲတွင် ဂျီစီဘီအေ အသင်းကြီး၏ ထောက်ခံအားပေးမှု၊ လူထု၏ ထောက်ခံအားပေးမှု ကို ရယူခဲ့သော်လည်း ၁၉၃၄ တွင် ပညာရေးဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးကို ယူခဲ့လေသည်။

ခွဲရေးတွဲရေးကိစ္စများ ပြီးသွားပြီးနောက်ပိုင်း ဒေါက်တာဘမော်မှာ ရာထူးဂုဏ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဘုန်းတော်ကြီးများ နှင့် အထူးသင့်မြတ် ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ဂျီစီဘီအေဥက္ကဋ္ဌ ဦးစိုးသိမ်းသည် နိုင်ငံရေးတွင် မပါဝင်တော့ဘဲနေခြင်းကြောင့် ဒေါက်တာဘမော်မှာ နိုင်ငံရေးလောကတွင် ထင်ရှားလာခဲ့သည်။

ဒေါက်တာဘမော်နှင့် သား၊ စာလီမော်

ဒေါက်တာဘမော်သည် ဦးကျော်ရင်အား ရာထူးမှဖြုတ်ချ၍

ပညာရေးဝန်ကြီးရာထူးကို ယူခဲ့ရာ ရမ်းဗြီးမောင်မောင်နှင့် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး စိတ်ဝမ်းကွဲစပြုလာလေသည်။ ထိုသို့ကွဲသောအခါ ရမ်းဗြီးမောင်မောင် သည် ကသာမြို့၊

သက်ပန်းဆရာတော်ကြီးကျောင်းသို့ သွားပြီးလျှင် ဒေါက်တာဘမော်အား အသိအမှတ်မပြုရန် သွားရောက်လျှောက်ထားသော အခါ သက်ပန်းဆရာတော်ကြီးက ဒေါက်တာဘမော်အား

အသိအမှတ်မပြုဟူသော စာကို ပေးလိုက်လေသည်။ ထိုစာကို ရမ်းဗြီးမောင်မောင်တို့က သတင်းစာမှ ကြေညာရာ ထိုကြေညာသည့်နေ့မှစ၍ သက်ပန်းဆရာတော် နှင့်

ဒေါက်တာဘမော်တို့ ကွဲခဲ့ရသည်။ ဤသို့ ဒေါက်တာဘမော်နှင့် သက်ပန်းဆရာတော်တို့ ကွဲကြသောအခါ ဒေါက်တာဘမော်၏ အဖွဲ့တွင် ဩဝါဒစရိယ ဆရာတော်အဖြစ်

ဆောင်ရွက်နေသော ဆရာတော်ကြီး ဆရာတော် ဦးစိတ္တက မြန်မာပြည်တစ်ပြည်လုံးရှိ ဆရာတော်၊ သံဃာတော်များ အား ကိုယ်တိုင်ကြွရောက်ကာ သက်ပန်းဆရာတော်ကြီးအား

ရာထူးမှ ဖြုတ်ချပြီးလျှင် မိတ္ထီလာမြေစိုဆရာတော်ကြီးအား ခန့်ထားရန် လိုက်လံလျှောက်ထားရာ ဩဇာအာဏာရှိသော ဆရာတော်ကြီးများ က သဘောတူပြီး

အားပေးကြသောကြောင့် ဦးစိုးသိမ်း ရှိစိဘီအေသည် မြေစိုဆရာတော်ကြီးမှူး သော ဗန္ဓုလဦးစိန် ရှိစိဘီအေ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ မြေစိုဆရာတော် ပုံလွန် တော်မူပြီးနောက် မြေစိုဆရာတော်နေရာတွင် ဟံသာဝတီ မဂ်လွန်းဆရာ တော်ကို အစားထိုးခန့်အပ်လိုက်ရာ ထိုအဖွဲ့ကို "မဂ်လွန်း ရှိစိဘီအေ" ဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ ဒေါက်တာဘမော်အဖွဲ့မှာ အမည်အားဖြင့် မဂ်လွန်း သံဃာ ဩဝါဒခံဟု ခေါ်တွင်နေသော်လည်း တကယ်တမ်း ထိုအဖွဲ့၏ အာဏာပိုင်မှာ ဒေါက်တာဘမော်သာ ဖြစ်သည်။ မည်သည့် ကိစ္စအလုပ်မျိုးမဆို ဒေါက်တာဘမော်၏ သဘောတူဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။ အဖွဲ့ဝင် များ ၏ တာဝန်မှာ ဒေါက်တာဘမော်၏ လုပ်ငန်းများ ကို အခြားအဖွဲ့ဝင် များ ၊ နိုင်ငံရေးသမားများ က မှားသည်၊ မှန်သည်ဟု ပြောဆိုကြလျှင် ခုခံရန် သာ ဖြစ်သည်။ မှားသည်ဖြစ်စေ၊ မှန်သည်ဖြစ်စေ အဖွဲ့ဝင်ရော သံဃာတော်ပါ ထောက်ခံကြရသည်။

သံဃာဩဝါဒခံ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ မြန်မာအသင်းချုပ်ကြီး၏ ၁၉ ကြိမ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်အစည်းအဝေးကို ၁၉၃၄ မေ ၁၀ တွင် ကျင်းပခဲ့သည်။ ထိုအစည်းအဝေး၌ ဒေါက်တာဘမော်က "ကျွန်တော်သည် တိုင်းပြည်အတွက် အကျိုးရှိမည်ဆိုပါက ပညာရေးဝန်ကြီးရာထူးမှ နှောင့်နှေးခြင်းမရှိဘဲ နှုတ်ထွက်ပေးမည်ဖြစ်ကြောင်း" ကတိပေးစကား ပြောကြား ခဲ့သည်။

ဒေါက်တာဘမော်သည် ပညာရေးဝန်ကြီးချုပ်ရာထူးကို လက်ခံပြီး မကြာမီတွင် မဂ်လွန်း ရှိစိဘီအေမှ "မောရိယ" သတင်းစာကို စတင်ထုတ် ဝေခဲ့သည်။ မဂ်လွန်း ရှိစိဘီအေနှင့် ဒေါက်တာဘမော်တို့သည် ၁၉၃၂ ကတည်းက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အသင်းချုပ်၏ တည်ရာ ဌာနကို ရန်ကုန်မြို့ ၊ မဟာဗန္ဓုလပန်းခြံနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင် ဘားလမ်း (ယခု မဟာဗန္ဓုလပန်းခြံလမ်း) တိုက်နံပါတ် ၁၂၀ တွင် ဖွင့်လှစ်ဆောင်ရွက်သည်။ ဒေါက်တာဘမော်သည် ပညာရေးဝန်ကြီးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ချိန်တွင် ပထမဆုံး ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်ကိစ္စမှာ ၁၇ရင်ခံနှင့် တွေ့ဆုံ ပြီးလျှင် နိုင်ငံရေးပတ်သက်၍ ထောင်ဒဏ်ကျခံနေရသည့် ရဟန်းရှင်လူ ၉ ဦး (သရက်မြို့၊ ထောင်တွင် အစိုးရအား အကြည်ညိုပျက်အောင် လာပြောမဖြင့် ထောင် ချထားသော မန္တလေးမြို့ ၊

ရန်ကြီးအောင် ဦးစန္ဒိမာ၊ မြင်းမူအစည်းအဝေးတွင် အစိုးရအား အကြည်ညိုပျက်အောင် ဟောပြောမှု ဖြင့် မန္တလေးထောင်တွင် ထောင်ကျနေသော ရတနာပုံ အတွင်းရေးမှူး ချပ် ဦးဆောင်၊ ဖျာပုံခရိုင်၊ ဒေးဒရဲမြို့၊ နယ်၊ ရေပူဝရွာမှ တရားဟောဆရာ ဦးငွေဇင်၊ ရှမ်းပြည်နယ်ခြားသို့ နယ်နှင့်ဒဏ်ပေးခံရသော အုတ်ဖိုမှန်ကျောင်း ဆရာတော်၊ ဝံသာနု သတင်းစာတိုက်အုပ်အဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သော ဦးအာဒိစ္စဆရာတော် ခြေချပ်ဥပဒေဖြင့် အချုပ်အချယ်ခံနေရသော လေး မျက်နှာမြို့၊ နယ်၊ ရှမ်းရွာကြီး ဦးဂန္ထမာဆရာတော်၊ လေးမျက်နှာမြို့၊ နယ် အိုင်သပြုတိုက်နယ် ဥက္ကဋ္ဌဦးကံခွန်း) တို့ကို လွတ်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။

အမျိုးသားနေ့ (တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ကျော် ၁၀ ရက်) ကို ဂျီစီဘီအေ အဖွဲ့ကြီးက အသိအမှတ်ပြုပြီးနောက် အမြို့၊ မြို့၊ အရွာရွာတွင် နှစ်စဉ် နှစ်ပတ်လည်အခမ်းအနား ကျင်းပခဲ့လေသည်။ ကျောင်းသားကျောင်းသူများ စီတန်းလှည့်လည်ရာတွင် ခေါင်းအလံကိုင်၍ လည်းကောင်း၊ ထိုင်မသိမ်းနှင့် အေးမြန်မာအမျိုးသမီးအဝတ်အစား ဝတ်ဆင်ကာ အမိမြန်မာပြည် သရုပ်ဆောင်၍ လည်းကောင်း၊ ဘင်ခရာတီးမှု တ်၍ လည်းကောင်း ခေါင်းဆောင်များ က ဟောပြောပွဲများ ကျင်းပရာမှ တစ်စတစ်စ တိုးချဲ့ပြီး ကျင်းပလာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် အမျိုးသားနေ့များတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားကြသူ များ မှာ အမျိုးသားကျောင်းသူကျောင်းသားများ၊ အမျိုးသားကျောင်းဆိုင်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်များ နှင့် ပြင်ပအစည်းအရုံးအချို့သာ ဖြစ်ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသားနေ့သည် အမျိုးသားကျောင်းများ နှင့်သာ သက်ဆိုင်သည့် သဘော ဖြစ်နေပေသည်။ ဤတွင် ဒေါက်တာဘမော်သည် ပညာရေးဝန်ကြီး ဖြစ်လာချိန်တွင် တစ်နိုင်ငံလုံးရှိ ကျောင်းများ အတွက် ကျောင်းပိတ်ရက် ဟူ၍ တရားဝင်သတ်မှတ်ပေးခဲ့သည်။

ဒေါက်တာဘမော်သည် ပညာရေးဝန်ကြီးရာထူးကို လက်ခံပြီး မကြာမီ အချိန်အတွင်းတွင် ဆင်းရဲသားပါတီကို ထူထောင်ခဲ့သည်။ ဒေါက်တာဘမော်၏ ဆင်းရဲသားပါတီသည် ၁၉၃၆ ခု လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲတွင် လယ်သမားများ ၏ ထောက်ခံမှု ကို မျှော်ကိုး၍ ဖွဲ့စည်းခြင်း ဖြစ်သည်ဟု အချို့က ဆိုစေကာမူ ပါတီ၏ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ကျေးရွာပြုပြင်ရေး၊ အခွန်လျှော့ရေး၊ ရွာသူကြီးကို

ရွေးကောက်တင်မြှောက်ရေး၊ အမတ်ကြီးပေးရေး၊ မြေငှားခလျှော့ရေး၊ လယ်သမားများ
လက်လွှတ်ဆုံးခဲ့ရသော လယ်မြေများ ကို တစ်ဦးလျှင် ၄ ဧကအထိ ပြန်လည်ဝယ်ယူရေး၊
မသင်မနေရ အခမဲ့ပညာသင်ကြားရေးတို့ ပါဝင်သည်။ ထို့ပြင် လယ်သမား များ ၏
အဓိကကျသော ပြဿနာဖြစ်နေသည့် လယ်ယာလုပ်သူများ လယ်ယာမြေပိုင်ဆိုင်ရေးကို
ရည်ရွယ်ထားသည်။ ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေးတွင်လည်း ကျေးရွာသူ ကျေးရွာသားများ သဘောကျ
ရွေးကောက်တင်မြှောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဖြင့် အုပ်ချုပ်ရန် ကတိပေးခဲ့သည်။ ပညာရေးတွင်
မသင်မနေရ မူလတန်း ပညာရေးကို တီထွင်ခဲ့သည့်အပြင် ကျေးရွာများမှ အခွန်ကောက်ခံပုံ
နည်းစနစ်ကို ပြုပြင်ရန် ဆောင်ရွက်မည့်အကြောင်း နိုင်ငံအနှံ့တွင် ကြေညာခဲ့သည်။ ပါတီ၏
အဓိကရည်ရွယ်ချက်သည် လုံးဝလွတ်လပ်ရေး ဖြစ်ကြောင်းကြေညာခဲ့သည်။